

PÁRTDÖNTÉSEK A TISZATÁJ SORÁRÓL 1986, 1989

A Tiszatáj 1947 márciusa óta Szegeden megjelenő irodalmi, művészeti, társadalmi és tudományos folyóirat. Története során többször átalakult. Megjelenése néhány alkalommal szünetelt (1956-57, 1986-87).

A folyóirat az 1970-es évek közepére – Ilia Mihály főszerkesztői koncepciója és munkája nyomán – országosan ismertté és elismertté vált, és rangos hazai irodalmi folyóiratnak számított. A magyar irodalom egészéből válogatott, de érezhető népi-nemzeti orientációval. A népi írók, költők, irodalomtudósok legjava publikált a Tiszatájban. Az országban megjelenő folyóiratok közt egyedülként felvállalta a határon túli magyar irodalom rendszeres közlését, illetve a közép-kelet-európai országok irodalmi életének bemutatását. Ugyanezt az irányvonalat követte a lap Vörös László főszerkesztő és Annus József főszerkesztő-helyettes idején is, a '70-es évek második felében és a '80-as években.

Egy-egy publikáció olykor éles kritikát váltott ki a kultúrpolitikai irányítás részéről. Kisebb-nagyobb borányok hullámai gyűrűztek a Tiszatáj körül, úgymond az „elkövetett közléspolitikai hibák” miatt. Ilyennek minősült például 1981-ben a lengyel tematikus szám, vagy 1982-ben Köteles Pál tanulmánya, ami reagálás volt a román Ian Láncránjan magyarellenés könyvére.

A legnagyobb botrány 1986 júliusában következett be: a főszerkesztőt leváltották, a szerkesztőség belső tagjai ellen pártvizsgálat indult, a szerkesztőséget bezárták, munkatársainak felmondtak, a lap megjelenését fél évre felfüggesztették (Tiszatáj-ügy 1986).

Az állampárt ideológiai őreinek az **1956-os forradalom 30. évfordulójához közeledve** szemet szúrt a Tiszatáj júniusi számában Nagy Gáspár *A fiú naplójából* című verse, melynek egyik sora így szólt: „...a csillagos estben ott susog immár harminc évgyűrűjével a drága júdásfa”. Szerintük a vers '56-ról szól, a Júdás-kép Kádár Jánosra utal, a költemény pedig durva rendszerellenes támadás.

Könyvünk 65. oldalán közreadjuk *Annus József Csattogó szélben* című visszaemlékezését. Annus főszerkesztő-helyettesként egyik áldozata volt az 1986-os politikai statáriumnak, amit a vers közzététele kiváltott.

A következő oldalakon a Tiszatáj 1986-os betiltásához, a szerkesztőség meghurcoltatásához kapcsolódó megyei és központi párthatározatokat és Kádár Jánosnak az MSZMP Politikai Bizottsága egyik ülésén elhangzott hozzászólását adjuk közre. Ezek jól szemléltetik, hogyan működött a nyolcvanas évek közepén az állampárti szubjektív centralizmus és a művészetirányítás. A folyóiratot és egykori szerkesztőit a Szocialista Párt (MSZP) megyei bizottsága 1989-ben rehabilitálta. Összeállításunk végén ezt a dokumentumot is közzétesszük.

F. 7/1/1986

MSZMP Csongrád Megyei
Végrehajtó Bizottsága

Szigoruan bizalmas!
Készült: 1 gépelt +
19 sokszorosított pld-ban
H. 46/1986.
VB 20/5/1986.

Az MSZMP Csongrád Megyei Végrehajtó Bizottsága 1986. augusztus 29-i

h a t á r o z a t a

a Tiszatáj című folyóirat szerkesztőségénél folytatott pártvizsgálat
lezárásáról és a további feladatokról

Az MSZMP Csongrád Megyei Végrehajtó bizottsága 1986. július 4-én
határozott pártvizsgálat indításáról a Tiszatáj című folyóirat szer-
kesztőségénél. A vizsgálat célja a szerkesztői munkában időnként és
visszatérően jelentkező negatív jelenségek, közléspolitikai hibák okai-
nak és a szerkesztőségben dolgozó kommunisták felelőségének feltárá-
sa volt.

A kiküldött bizottság jelentése és a vitában elhangzottak alapján
a megyei párt-végrehajtóbizottság megállapította:

A Tiszatáj közel négy évtizede folyamatosan megjelent, művészi és
szakmai szempontból igényesen szerkesztett, országosan is elismert,
kulturális életünket számos értékkel gazdagító folyóirat. A szerkesz-
tőség a magyar kultúra - ezen belül döntően az irodalom - egészéből
válogatott, érezhető hangsúly- és arányeltolódással az ún. "népi"
irányzat felé. A publikált szépirodalmi alkotások, esszék, tanulmányok
döntő többsége értékes, magas színvonalu. Rendszeresen tudott megnyer-
ni a szerkesztőség országos rangu alkotókat, szakembereket. Értékes
vállalkozása a folyóiratnak a szomszédos országok nemzeti kulturájá-
nak és az ott élő magyarság irodalmi, művészeti értékeinek, s a tér-
ségben élő népek történelmi kapcsolatainak bemutatása. Közölte a szer-
kesztőség számos helyi szerző irását, támogatva a fiatal író-, költő-
és kritikus nemzedék indulását is. Mindebben vitathatatlan érdemei
vannak a szerkesztőség vezetésének és tagjainak is.

A szerkesztőség munkájában azonban az elmúlt évtizedben visszatér-
ően előfordultak ellentmondásos, eszmei-politikai szempontból prob-
lematikus jelenségek, amelyek rontották a folyóirat értékeit. A szer-

- 2 -

kesztőség munkája 1975 és 1979 között viszonylag kiegyensúlyozott, nagyobb hibáktól mentes volt. Az 1980-as években azonban két periódusban is felerősödtek és gyakoribbá váltak a szerkesztésben tapasztalható hibák, amelyek országos ideológiai gondokat is okoztak, esetenként hazánk külpolitikai érdekeit sértették.

A hibákra és azok kiküszöbölésének feladataira a Központi Bizottság, a Művelődési Minisztérium, a megyei párt-végrehajtóbizottság és a megyei tanács illetékesei több alkalommal is felhívták a szerkesztőségben dolgozó kommunisták figyelmét. Különösen kiélezett helyzet alakult ki 1982 őszén. Az 1983. szeptember 30-i megyei párt-végrehajtóbizottsági állásfoglalást követően átmenetileg javult a szerkesztőség munkája, az utóbbi évben azonban újra előfordultak közléspolitikai hibák, amint erre legutóbb a megyei párt-végrehajtóbizottság 1986. június 6-i állásfoglalása is rámutatott. A közléspolitikai hibák súlyos formában ismétlődtek a folyóirat 1986. júniusi számában. Ez vezetett az ismert intézkedésekhez.

A megyei párt-végrehajtóbizottság - egyetértve a pártvizsgálat megállapításaival, s a vitában elhangzottakat is figyelembe véve - elmarasztalja a szerkesztőséget a következők miatt:

- Önállóságának érvényesülésével egyidejűleg nem növekedett kellően a szerkesztőség ideológiai-politikai felelőssége. Egyoldaluan, megfelelő vita és kritika nélkül adott helyt a laphoz kötődő néhány szerző eszmei-politikai szempontból vitatható irásának.
- Pártunk internacionalista elveit, hazánk külpolitikai érdekeit érintő egyes, nyilvánvalóan konzultációt igénylő irások közlése előtt a szerkesztőség elmulasztotta a szükséges konzultációt a felügyeletet gyakorló irányító szervekkel. Ennek következményeként közöltek a Kelet-Európában egymás mellett élő népek történelmi kapcsolataival összefüggésben olyan irást is, amely nem szolgálta megfelelően az országok közti kapcsolatokat. Egy esetben a tiltó döntés ellenére is közölt a szerkesztőség irásokat.
- Nem volt kielégítő a belső műhelymunka fegyelme: nem tartottak együttes szerkesztőségi megbeszéléseket, elmaradtak a szükséges előzetes konzultációk még az illetékes rovatvezetőkkel is.

- 3 -

A megyei párt-végrehajtóbizottság úgy ítéli meg, hogy a szerkesztőség egyenetlenül valósította meg a folyóirat tartalmi koncepciójának három elemét. Irodalmi jelleg dominált a lapban, egyes lapszámok túlzottan a nemzetiségi kérdésre koncentráltak. A folyóirat helyi jellegével összefüggésben hiányoztak a tájegység társadalmi, kulturális folyamatait bemutató írások. A helyi szellemi élet minőségi engedmények nélkül is népeesebb szerzőgárda szerepeltetését tette volna lehetővé.

Mindezeket figyelembe véve - megerősítve a szerkesztési koncepció eddigi értékes elemeit - a megyei párt-végrehajtóbizottság a folyóirat profiljának bővítését tartja szükségesnek. A Tiszatáj továbbra is a magyar kultúra egészéből válogasson a szocialista értékrend alapján. Változatlanul közölgjön a magyar irodalom jeles alkotóinak értékes munkáiból. Ugyanakkor oldódjon irodalomcentrikus jellege, arányosabban szerepeltesse a művészetek egyéb ágait, a művelődés kérdéseit, a marxista társadalomtudományok eredményeit. Változatlanul megfelelő arányban foglalkozzon a nemzetiségi kérdéssel, őrizze meg "hid"-szerepét. Segítse következetesen a népi-nemzeti egység erősítését. A helyi alkotógárdából a társadalomtudományok, az irodalom és a többi művészeti ág képviselőinek írásai, alkotásai is nagyobb arányban legyenek jelen a folyóiratban.

A megyei párt-végrehajtóbizottság fontosnak tartja a folyóirat eddigi értékeinek, rangjának és folytonosságának megőrzését, a műhelymunka továbbfejlesztését. Ezt azonban - a vizsgálat megállapításai-val egyetértve, a vitában elhangzottakat is figyelembe véve - a szerkesztőség jelenlegi összetétele mellett nem látja biztosíthatónak. A folyóirat további megjelenéséhez az eddiginél nagyobb ideológiai és közléspolitikai biztonság feltételeinek megteremtése szükséges.

Ezért a párt-végrehajtóbizottság kezdeményezi a jelenlegi szerkesztőség átszervezését, a folyóirat profiljának bizonyos módosítását és állami felügyeletének rendezését az alábbiak szerint:

1. A kialakult helyzetért, az ismétlődő hibákért felelős a folyóirat egyszemélyi vezetője, dr. Vörös László főszerkesztő. A megyei párt-végrehajtóbizottság - eddigi munkájának hiányosságait, továbbá a folyóirat profiljának bővítéséből eredő szélesebb körű

- 4 -

követelményeket figyelembe véve - kezdeményezi az illetékes állami szerveknél a főszerkesztői funkcióból történő felmentését.

2. Az előfordult hibákért a főszerkesztő mellett felelősök a szerkesztő bizottság főállásban lévő kommunista tagjai is, ezért a megyei párt-végrehajtóbizottság kezdeményezi a megyei fegyelmi bizottságnál dr. Vörös László mellett Annus József és Olasz Sándor esetében személyes felelőségük tisztázását.
3. A Tiszatáj közvetlen állami felügyeletét a jövőben a Csongrád Megyei Tanács illetékes szerve lássa el. Ezt a folyóirat impresszuma is fejezze ki.

4. Ki kell dolgozni a folyóirat módosított tartalmi koncepcióját és működési rendjét.

A folyóirat munkáját szerkesztő bizottság irányítsa, amelynek elnökét a megyei párt-végrehajtóbizottság előzetes egyetértésével a Csongrád Megyei Tanács illetékes szerve bizza meg. A szerkesztő bizottság további tagjainak felkérését - a szerkesztő bizottság elnökével egyetértésben - a Csongrád Megyei Tanács illetékes szerve saját hatáskörében rendezze.

Határidő: 1986. szeptember 30.

A határozat végrehajtásáért felelős: a megyei tanács elnöke
a megyei pártbizottság PMO
és PTO vezetője
a Csongrád Megyei Lapkiadó
Vállalat igazgatója

5. A megyei párt-végrehajtóbizottság javasolja felelőségük arányában mérlegelni a szerkesztőség átszervezése során Annus József és Olasz Sándor további foglalkoztatásának kérdéseit.

Határidő: 1986. október 1.

Felelős: a megyei tanács elnöke
a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója

- 5 -

6. A szerkesztő bizottság megbizását és az új főszerkesztő kinevezését követően kezdeményezni kell a folyóirat mielőbbi újraindítását, biztosítva visszamenőlegesen a lapszámok folytonosságát.

Határidő: 1986. szeptember 30., illetőleg értelemszerű

Felelős: MSZMP Csongrád Megyei Bizottság PMO vezetője
Csongrád Megyei Tanács elnöke
Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója

7. A határozat végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatokról, a végrehajtás menetéről október 30-ig dr. Koncz János elvtárs a párt-végrehajtóbizottságot tájékoztassa.

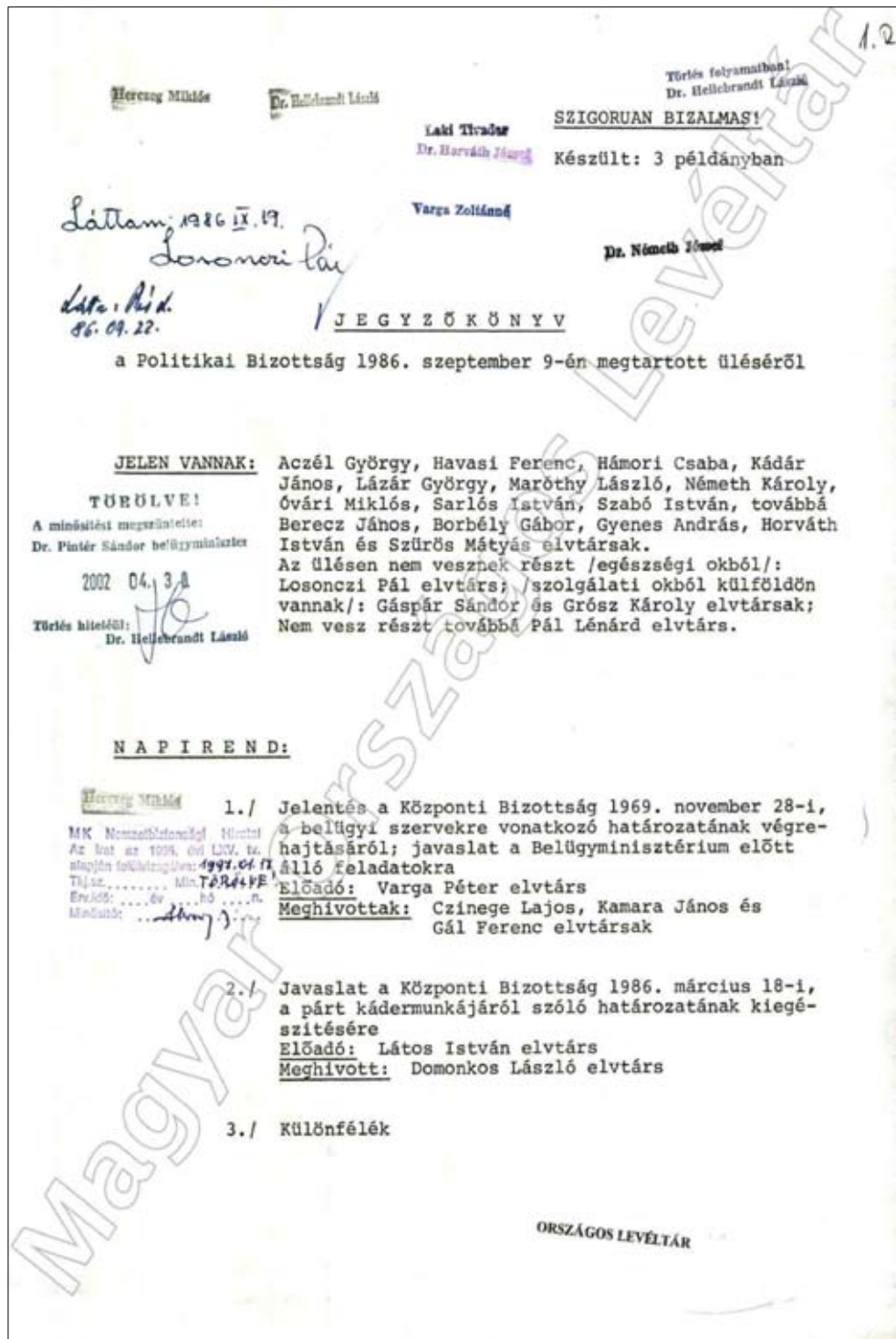
Szeged, 1986. augusztus 29.

MSZMP Csongrád Megyei
Végrehajtó Bizottsága

Z á r a d é k :

A megyei párt-végrehajtóbizottság határozatát kapják:

- Berecz János, az MSZMP Központi Bizottságának titkára,
- Pál Lénárd, az MSZMP Központi Bizottságának titkára,
- az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztály vezetője,
- az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztály vezetője,
- az MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztály vezetője,
- a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatal elnöke,
- a művelődési miniszter
- az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság első titkára, titkárai, PMO vezetője, PTO vezetője,
- a megyei fegyelmi bizottság elnöke,
- a pártvizsgálatot végző bizottság vezetője,
- a Csongrád Megyei Tanács elnöke,
- a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója,
- Határozatok téra
- Irrattár

1.2

Héregy Miklós

Dr. Helebrandt László

Törtés folyamatban!
Dr. Helebrandt László

Laki Tivadár
Dr. Horváth József

SZIGORUAN BIZALMAS!

Készült: 3 példányban

Varga Zoltáné

Dr. Németh József

Láttam: 1986. IX. 19.

Losonczi Pál

Látta: Pál d.
86. 09. 22.

J E G Y Z Ö K Ö N Y V

a Politikai Bizottság 1986. szeptember 9-én megtartott üléséről

J E L E N V A N N A K:

Aczél György, Havasi Ferenc, Hámori Csaba, Kádár János, Lázár György, Maróthy László, Németh Károly, Óvári Miklós, Sarlós István, Szabó István, továbbá Berecz János, Borbély Gábor, Gyenes András, Horváth István és Szűrös Mátyás elvtársak.

T Ü R Ü L V E!

A minősítést megszüntette:
Dr. Pintér Sándor belügyminiszter

2002 04. 30

Törtés hitelesíté:
Dr. Helebrandt László

Az ülésen nem vesznek részt /egészségi okból/:
Losonczi Pál elvtárs; /szolgálati okból külföldön
vannak/: Gáspár Sándor és Grósz Károly elvtársak;
Nem vesz részt továbbá Pál Lénárd elvtárs.

N A P I R E N D:

Héregy Miklós

MK Nemzetbiztonsági Bizottság
Az 1986. az 1986. évi LV. tv.
alapján felkeltve: 1986. 09. 19.
Tárgy: Min. Törvény
Érkező: hó n.
Munkatárs:

- 1./ Jelentés a Központi Bizottság 1969. november 28-i, a belügyi szervekre vonatkozó határozatának végrehajtásáról; javaslat a Belügyminisztérium előtt álló feladatokra
Előadó: Varga Péter elvtárs
Meghívottak: Czinege Lajos, Kamara János és Gál Ferenc elvtársak

- 2./ Javaslat a Központi Bizottság 1986. március 18-i, a párt kádernekéjéről szóló határozatának kiegészítésére
Előadó: Látos István elvtárs
Meghívott: Domonkos László elvtárs

- 3./ Külömfélék

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

- 8 -

9./ Berecz János elvtárs szóbeli
bejelentése alapján

A Politikai Bizottság meghallgatta a tájékoztatást a Csongrád megyei párt-végrehajtó bizottságnak a Tiszatáj című folyóirattal kapcsolatos határozatáról, valamint az Irószövetség választmányának szeptember 9-i üléséről.

Megállapította, hogy a nem megfelelő eligazítás miatt a párt-végrehajtó bizottság határozata nem felel meg a Politikai Bizottság eredeti határozatának. Helyteleníti, hogy a végrehajtó bizottság nem alkalmazott pártfegyelmi szankciót a felelőtlenül, önkényesen eljáró két párttaggal szemben; a főszerkesztő régóta esedékes felmentését olyan ügygel kapcsolta össze, amelynek nem volt részese; nem állapította meg a politikai felügyeletét gyakorló párt- és állami szervek felelősségét.

A Politikai Bizottság megerősíti július 1-i határozatát, amely szerint pártfegyelmi eljárást kell indítani a szerkesztő bizottságban dolgozó két párttaggal szemben, akik felelősek a párt politikájával alapvető kérdésben szemben álló vers közléséért. A Tiszatáj további megjelenése akkor lehetséges, ha a jelenlegi helyett létrejön a lap felelős irányítására alkalmas szerkesztő bizottság.

A KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztálya gondoskodik a Politikai Bizottság július 1-i határozatának végrehajtásáról.

A Politikai Bizottság tudomásul veszi, hogy az Osztály az aktuális ügyekben esedékes tájékoztatás céljából összehívja a kommunista írók aktiváját.

- o -

Visszaminősítve: OOL2/8-1/ 1994. MKM.

Herczeg Mihály

1994. április 17.

Dr. Kállai István

SZIGORUAN BIZALMAS!

Dr. Soós László
főoszt. vez.

Készült: 2 példában

Kádár János elvtárs felszólalása a Politikai Bizottság 1986. szeptember 9-i ülésén

Javaslom, hogy vegyünk tudomásul Berecz elvtárs tájékoztatását. Azt a javaslatot is vegyünk tudomásul, hogy az Irószövegesség kommunista aktiváját a közeli napokban informáljuk erről a kérdésről és a jelenlegi helyzetről.

Nem tudom, hogy amit én mondani akarok, használható-e az aktíván vagy csak itt éri meg szövé tenni, de én Berecz elvtárs információjától függetlenül elhatároztam, hogy erről a kérdésről egy pár dolgot megemlítek. Annál is inkább, mert lehetséges, hogy az előzetes vitákban nem megfelelően fejeztem ki magamat, s akkor ezt most szeretném korrigálni. Amennyiben megfelelően fejeztem ki magam, egyes elvtársak a jelenlevők közül sem értettek meg. Tudniillik, ez ideig nem az történt, amit én javasoltam ebben az ügyben. Egy pár percet szánjunk most erre.

Hétfőn kezdtem dolgozni és felmentést kértem a Titkárság délutáni ülésén a részvétel alól, mert tele voltam restanciával. Másnap elolvastam a jegyzőkönyvet, amelyben az volt, hogy a Titkárság tudomásul vette a Csongrád megyei Pártbizottság határozatáról szóló tájékoztatást. Kértem, hogy látni szeretném ezt a Csongrád megyei állásfoglalást, mert nem akármiről, hanem többé, kevésbé komoly dologról van szó. Ez az első lépés, amit tettünk. Kiderült, Berecz elvtárs is szóban kapott tájékoztatást, s a Titkárságot is szóban informálta. Aztán megszereztük, hamar megkaptuk a Csongrád megyei Pártbizottság határozatát. Lehet, hogy a javaslatom nem volt jó, de nem az történt, amit én javasoltam. A határozatnak az a baja, hogy ezt egy pártbizottság hozta, s a határozat nem a pártbizottságtól kívánatos állásfoglalás. Állami szervnél megfelelően az az állásfoglalás, amit a pártbizottság hozott. Elolvastam figyelmesen és tüzetesen ezt a határozatot. Rendesen, hosszasan és pozitívan értékelték a lap több éves munkáját. Ezzel én nem tudok

- 2 -

106.
R

vitatkozni, nem vagyok állandó olvasója a lapnak. Feltehetően, hogy így van. Pozitívnak és hasznosnak minősítették a lap munkáját; egyetlen megjegyzés van ott, mégpedig az, hogy "időközben azért többször voltak közlési problémák". Ennyi az állásfoglalás, másfél oldalon leírva. Utána jön a határozat. Ugy szól, hogy a főszerkesztőt, Vörös Lászlót felfüggesztik, és a szerkesztő bizottság két további tagja ellen pedig majd pártfegyelmit fognak indítani. Ez szerintem hibás döntés volt a Csongrád megyei Pártbizottság részéről, s ezt itt meg akarom mondani. Más kérdés aztán, hogy a továbbiakban hogyan foglalkozunk ezzel az ügyvel, s ezt nem kéne így hirdetni.

Ennek az állásfoglalásnak a következő hibája van. Először is nem az ő hatáskörükbe tartozik a főszerkesztő felmentése. Nem tudom biztosan, hogy van ez most, de bennem van bizonyos jogérzés. Régebben ez a pártbizottság és a tanács lapja volt, s ez az impresszumban is ott volt. Ez sok évvel ezelőtt eltűnt, a felügyelő hatósága - most így kell mondanom - a Művelődési Minisztérium lett. De nem tudom pontosan, most mi a jogi helyzet. A közbeeső években a pártbizottság és a tanács lapja vagy a minisztérium által felügyelt irodalmi lap volt? Ezt tisztázni kell, mert a főszerkesztőt annak kell felmenteni, akinek ehhez joga van. Tehát lehet, hogy nem volt joguk. Én ezt csak úgy fölvetem, mert nekem ilyen problémáim is szoktak lenni.

A másik az érdemi hiba. Tudniillik, azt a főszerkesztőt mentik föl, akinek az inkriminált publikációt illetően a világon semmilyen szerepe sem volt. Az ő tudta nélkül adták le. A publikációt a másik két ember határozta el, akiktől azt irták, hogy majd fegyelmit indítanak ellenük. Szerintem ez nem logikus; azt a főszerkesztőt váltják le, aki az egész publikációról nem tud, és főleg az a bizonyos publikáció a kifogásolt cselekmény, amivel most foglalkozunk. Mi nem a lap irodalmi értékelésével foglalkozunk.

Ez a határozat lényege, s ez többszörösen hibás határozat. Kérdésekre - mert Berecz elvtárs részletesen informált engem ebben az ügyben - elmondta, azért volt ilyen ez a határozat, hogy a tény-

- 3 -

leges hibát elkövető két szerkesztő bizottsági tag ellen majd fegyelmit indítanak, mert meg akarták várni az Irószövetség választmányát. Szerintem ez a következő hiba. Az Irószövetség választmányának a világon semmi köze sincs ahhoz, hogy az MSZMP melyik párttagját milyen fegyelmi eljárás alá vonja és milyen fegyelmi büntetést szab ki rá. Tehát illogikus, szerintem vitatható, hogy egy ilyen állami vagy irodalompolitikai jellegű állásfoglalásban, mert a lap méltatása irodalompolitikai ügy, most éppen a Csongrád megyei Pártbizottság volt az illetékes. Aztán nem a valódi felelősöket vonták felelősségre, őket "majd" felelősségre vonják, és az egyébként bizonyára rossz főszerkesztőt ebből az apropóból kifolyólag leváltották. Teljesen össze van kuszálva minden. Ilyen esetben tőlem megkérdezheti mindenki, hogy miről van szó. Azt mondom, hogy a rendszerünk ellen szóló publikáció történt. Ki intézte? Ez a két ember. Mi van velük? "Majd" fegyelmileg felelősségre vonják. Hát a főszerkesztőt mért váltották le? Mert nem alkalmas. Szerintem nem így szoktak határozni dolgokban. Ez maga hiba, ami történt. Nem tudom, a továbbiakban mit csináljunk ezzel a határozattal. Azt hiszem, hogy most már hagyjuk a Csongrád megyei Pártbizottságot. Nem tudom, milyen volt az eligazítás, de ott is hiba volt.

Még valamit akarok mondani, hogy jobban értsük egymást. Juliusban foglalkoztunk ezzel a kérdéssel, s itt természetesen vitatkoztunk, mint ahogy mindig is szoktunk. Különböző vélemények voltak. Két-három felszólaló elvtárs volt, aki ilyen, olyan oknál fogva nem helyeselte ezt, mint adminisztratív lépést. A vita később folytatódott, amikor én már szabadságon voltam, körülbelül ugyanabból az alapállásból, hogy van nekünk most elég gondunk, minek ez, meg nem tudom én micsoda. Erről volna nekem megjegyzésem.

Először az, hogy engem mi vezet az egész ügyben, és miért javasoltam, hogy a Csongrád megyei Pártbizottság indítson pártfegyelmit azok ellen, akik felelősek ezért a közlésért. Én semmi mást nem javasoltam és persze hozzáfűztem azt is, hogy a lap megjelentetését szüneteltetni kell, amíg ott egy épkezláb felelős szerkesztőseget össze nem tudnak hozni. Ezt mondtam, legalábbis így emlékszem. Most megmondom, hogy mért mondtam ezt, miért léptem föl itt

108.R

ebben a vitában akkor, mert szeretném, ha értenénk egymást. A következő miatt. A Magyar Népköztársaság kezelése általában az Egyesült Államok részéről kettős. Az egyik vonal az, hogy a hivatalos Magyarországgal ugymond rendezett viszonyt akarnak fenntartani, sőt, ahogy felelős emberek is mondják, fejleszteni akarják a kapcsolatokat. És erre vannak vad cowboy javaslatok is. Azt hiszem, ismernek egyet-kettőt. Ez részben még mindig fennáll, még mindig vannak olyan spekulációk, hogy az USA-nak valamelyik reprezentatív vezetője ide jöhessen látogatóba, miközben a Szovjetunióba megy vagy onnan jön. Ez már egy kicsit reálisabb, mint amit felvetettek korábban, úgy értem, hogy ez már megfontolásra érdemes, mert ez más, mint amikor a második világháború befejezésének az évfordulóján az NSZK pozícióival akarták összekötni a Magyar Népköztársaságot. Tehát az USA hivatalos kormányzati szervei részéről udvariasak, gesztusokat gyakorolnak, néha - mikor kell - bocsánatot kérnek stb. és ez így van.

De van nekik egy másik vonaluk is, mert kettős politikát folytat ellenünk még a kormányzat is, és természetesen a CIA és az összes kapcsolt részek, a Szabad Európa Rádió és így tovább. Gőzerővel dolgoznak, hogy itt bent politikai támaszt kapjanak. A hivatalos politika célzatát fogjuk föl úgy, hogy a normális békés egymás mellett élés fogalmába beletartozik, hogy Magyarországgal van kontaktusuk, s ezt ők úgy értik, hogy jobban nyugat felé akarnak húzni minket. Ez se bűncselekmény, minden politikai vezetés törekszik a partner esetében, hogy maga felé húzza és ne ellenkező irányba taszítsa. De ezt úgy is akarják csinálni, hogy legyen még egy vasuk a tűzben. Nem az lesz az igazi erő, de azért az itteni ellenzéki, ellenséges elemeket teljes erővel támogatják.

Nem tudom, hogy hány embert sorolunk be ebbe az ellenzéki, ellenséges csoportba, hatvanat vagy százhuszat. Fontos, hogy ezt is jól értsük, mert ez nem százhusz imperialista ügynök. Még azt sem mondom, hogy egyetlenegy is van köztük, aki aláírt volna egy titkos iratot a CIA-nak, miszerint "az USA-nak leszek az ügynöke s ezért havi ennyi és ennyi dollárt kapok". Lehet, hogy egyetlenegy ilyen sincs köztük, de van politikai összefogás, szervezett együttműködés bizonyos értelemben kormányjóváhagyással

- 5 -

a CIA és az itteni ellenzéki, ellenséges elemek közt. Pénzzel támogatják őket, költségeiket fedezik mindenféle alappól, meghívják őket és így tovább. És nagy propagandatámogatást kapnak az Amerika Hanjától, a Szabad Európa Rádiótól, a lapjaiktól. Egyfajta védelmet biztosítanak ezeknek az ellenzéki, ellenséges elemeknek. Ez nagyon fontos dolog, amiben egyetértésre kellene jutni. Ezt nem tegnap kezdték és nem fogják holnap abbahagyni.

Most bizonyos értelemben szezonja van Magyarországnak azon a címen, hogy ősszel lesz az ellenforradalmi felkelés 30. évfordulója. A politikai fórumok most kicsit újfent foglalkoznak a Magyar Népköztársasággal. Ennek mindenféle ize van, bizonyára a hivatalos vonalba tartozik az is, hogy a Time magazin interjút kért, s talán egy kis korrektséget is mutassanak, mert ebben azért korrektek voltak.

Tehát ki akarják aknázni azt, hogy 30 évvel ezelőtt volt az ellenforradalmi felkelés és akkor ugye a magyar kommunista kormányzat részéről lépések történtek, ezek közt a szovjet csapatok segítségül hívása. Ezt még így nem vetették be és a hivatalos körök ezt így nem is fogják mostanában emlegetni. De egyéb dolgokat bevetnek és ki akarnak aknázni saját céljaikra. Elkezdtek mindenféle anyagokat kiadni, harsogni fog a rádió, a sajtójuk, az ellenzék. Támadási céljaik egyike, hogy felhasználva a párt és a kormány jelenlegi nehézségeit nyomást gyakoroljanak ránk. Tudjuk, hogy milyen szférákban milyen problémák vannak, gazdasági, életszínvonalbeli problémák stb. Ez is a politika szokott eszköztárába tartozik. Ugyanakkor nem azt mondom, hogy ez a legfőbb céljuk, de kifejezett céljuk az is, hogy az ellenzék működésénél azt a bizonyos tűrési határt, amit azért nagyjából ismernek, bővítsék. Ez is ennek a kampánynak a konkrét célja. Katonai hasonlatot használva a vonalakat rejtve kicsit előbbre akarják tolni.

Nekem ez a véleményem, és ezért szálltam bele ebbe az ügybe. Mindenféle politikai, gazdasági, társadalmi gondjaink mellett megengedhetetlennek tartom, hogy engedményeket tegyünk az ellenzék legalizálása területén. Mert az is céljuk, hogy félig, meddig legalizálják és tárgyaló partnerként elismertessék magukat. Ez nem

- 6 -

írószövetségi politika. Nagyobb mozgási teret akarnak, publikációs lehetőségeket itthon, a kettős publikáció lehetőségét, lásd Csurka-ügy. El akarják érni, hogy nyeljük le, hogy itthon is publikál és a Szabad Európa Rádióban is.

Nehéz körülmények között dolgozunk és harcolunk, de ezt az 1986-os őszt nem engedhetjük felhasználni arra, hogy az ellenzéki, ellenséges elemeket legalizálják, befolyási, működési lehetőségeket bővítsék. Ütközni kell, ha kell! Nekem ez a véleményem. Szerintem ezek az elemek a türelmi határt elérték, ezért az ütközés elkerülhetetlen. És ha valaki azt hiszi, hogy az 1987-es év egy kicsit könnyebb lesz, s majd akkor kell ütközni, azt mondom: nem lesz sokkal könnyebb, az ütközés már elkerülhetetlen. Tudatosan próbálgatják, hol a határ, és provokálnak bennünket, mert tudni akarják, hogy meddig mehetnek. És ameddig elmehetnek, elmennek. Ilyen volt a Presse-ben megjelent hirdetés, ami kifejezett provokáció volt. Nem tudom, hogy ki ötlötte ki, hogy a két ellenzéki csoportot organikus kapcsolatba kell hozni. Lehet, hogy Donáth volt a próféta, de ez sem biztos, vannak mesterek máshol is, akik a politikai aknamunkához értenek. Csurka beadványa is kísérleti célt szolgált. Csurka megéri a pénzt, amikor a politika területére téved, agresszív, szemtelen, de gyáva is. Megtartotta azt a pizok előadást, odaadta a Szabad Európa Rádióknak, s ez egy dolog. A másik az, hogy hivatalos írásban közölte a Művelődési Minisztériummal, hogy ő ezt megtette és azért tette, mert neki ez a meggyőződése. Ez is provokáció. Ide sorolom a Tiszatájban megjelent verset is, amit én még nem olvastam, de azt mondják, hogy ez ütközik a mi alapvető politikai állásfoglalásunkkal.

Erről van szó és ezért javasoltam ezt a két intézkedést: pártfegyelmi eljárást és a lap szüneteltetését, amíg egy épkezélszerű szerkesztőség nincs, amit mi irányítunk és nem a Csoóri, meg a Csoóri osztrák barátai és a mögöttük álló más barátok, nem tudom én kik. Olyan lap nekünk nem kell. És ha több ilyen lap kerül majd, akkor több ellen fogunk eljárni. Hozzáfűzöm, én Csoorit nem tartom kifejezett ellenségnek vagy imperialista ügynöknek. Politikailag

ORSZÁGOS LEVELEI

- 7 -

felelőtlen, nacionalista ifju titán, ő is valakinek az utódja akart lenni, ahogy más Veres Péter utódja szeretne lenni.

Mindezt meggyőződésből vetettem fel úgy, ahogy fölvetetem. Ezt az őszit sem adhatjuk oda, nem engedhetjük meg, hogy ők most itt nem tudom mennyivel előbbre tolják a sáncukat, és mi rosszabb helyzetbe kerüljünk majd, ha ütköznünk kell. Én nem akarom a tegnapi választmányi ülést minősíteni, de hát ez a harc. Lehet, hogy még nem tudtak konzultálni azokkal, akik konzultálni szoktak, és pillanatnyilag nem élezték tovább a helyzetet. De ez még nem befejezése a dolgoknak.

Itt vita folyt közöttünk. Én nagyon nagy hive vagyok az agitációnak, a kontaktusnak, a meggyőzésnek, a vitának - mindenki-vel, akivel csak elképzelhető, beleértve Csoórit is. De bizonyos esetekben elkerülhetetlennek tartom, hogy keményebb módszert is alkalmazzunk. Ez nálam nem a politikai alapállás változását jelenti, személyileg én mindig a meggyőzés, a vita hive voltam.

Hallottam, hogy az Írószövetség elnökségi ülésén engem is támadtak. Ezt nem azért említem, mert én érzékeny vagyok, de úgy merült ott föl ez a bizonyos kérdés az elnökségben, hogy itt "tulajdonképpen Kádár érzékenységről van szó" Csurka és a Tiszatáj ügyében. Erre én azt mondom magamban, hogy én ezt vállalom, ha már erre is céloznak, de persze nem csak erre. Én nagyon érzékeny vagyok a szocializmus ügyében, a népi demokratikus hatalom ügyében, a társadalmi rendszer ügyében. Az, hogy rólam mit mondanak, engem nem érdekel, és azzal sem törődöm, hogy ezután kik mit fognak rólam mondani. Én meggyőződésből szoktam valamit szóvá tenni vagy állást foglalni valamilyen ügyben, azzal a szent meggyőződéssel, hogy a szocializmus ügyét és rendszerünket szolgálom. Tévedhetek is, de akkor is meggyőződésből teszem. Ebben az ügyben is ez vezetett engem és nem az, hogy most térjünk át az adminisztratív módszerekre. Meggyőződésem az, hogy minden módszerünk jó, az adminisztratív is, ha a szocializmus ügyét képviseli igazságosan. Milyen adminisztratív ügy ez a mostani lépés a Tiszatájjal kapcsolatban? Hát államköltségen fogom én a politikánk lényege ellen írott cikket publikálni és terjeszteni? A Magyar Népköztársaság költségén,

annak az égisze alatt a Magyarországon megjelenő lapokban? Miért adminisztratív lépés ez? Tehát engem a Magyar Népközfarsaság féltése vezetett ebben az ügyben. Sokat gondolkodtam, mielőtt ezt javasoltam. Most ezt a lépést meg kell tenni, mert ha nem tesszük meg, megint mennek előre néhány száz métert. És akkor majd meg kell tenni egy rosszabb lépést.

Hogy mit kell csinálni? Én pártfegyelmet javaslok, mert párttagokról van szó. Ez a javaslatom lényege. Az, amit a Csongrád megyei Pártbizottság csinált, nem pártfegyelmi. Ezért javaslom, más hasonló esetben is ez az igazi út, hogy ha ellenséges fellépéssel találkozunk és annak részese párttag is, akkor a felelősségrevonás először a párttaggal szemben kell, hogy történjen. Másképp nem lehet rendet tartani ilyen dolgokban. A párttagok lépjenek föl a pozíciók védelmében és ne pipoggyáskodjanak. Ha az ő közreműködésükkel lehetséges politikailag ellenséges fellépés rendszerünk, politikánk és a párt ellen, az már kocsit több a soknál. És nálam a rend ott kezdődik, hogy ilyen esetben pártfegyelmi indul a párttag ellen, és ha kell, nemcsak párttag ellen, hanem pártfórum ellen is. Például az adott esetben a Tiszatáj kommunista párttagokból összetevődő szerkesztősége ellen. Ezt megteheti a Politikai Bizottság, a megyei pártbizottság, más esetben a KEB, attól függ, mikor mi célszerű, de a fellépés elkerülhetetlen.

Tele vagyunk kriminális dolgokkal, gazdasági visszaélésekkel, összeköttetésekkel, károsítással, bűncselekményekkel, most már lassan politikai föllépésnek is kell következnie. El kell járni. A minimum az, hogy a pártszerveknek ilyen esetekben a párttag ellen el kell járni. Ha valamit kifogásolunk, előbb a párttagok vegyűk elő. Ezt az eljárást meg tudom védeni mindenhol, az Írószövetség választmányában is. Ha a párt fegyelmi eljárást indít saját tagja ellen, ehhez az Írószövetségnek semmi köze. Nem várom meg az Írószövetség ülését, hogy pártfegyelmet hozhassak egy párttag ellen. Nem szabad ingadozni ilyen ügyekben.

A Csongrád megyei Pártbizottság határozatában kifogásoltam, hogy hát a lap irodalmi méltatása elég nagyvonalu, gavalléros, leírják, hogy milyen jó a lap, a főszerkesztőt felmentik, a két igazi, politikai értelemben mondhatni bűnöst "majd" felelősségre vonják

pártfegyelmi uton, a főszerkesztőt, aki ennek a konkrét ügynek nem részese, leváltották. Én például nagyon jó néven vettem volna, ha a Csongrád megyei Bizottság megállapítja a saját felelősségét is, mondjuk a legfinomabban azért, hogy a politikai ellenőrzést a lapnál elmulasztotta. Mióta követeljük már azt, hogy ezeknél az irodalmi lapoknál a megyei bizottság ne csak addig harcoljon, amíg kivívja azt, hogy nekik is legyen saját lapjuk, aztán oda se néznek éveken át. Nem mondom, hogy önmagukról állítsák ki a bizonyítványt arról, hogy bűnösök, de elő se fordul a politikai felelősség. Vagy ha ebben az esetben bizonytalan a jogi helyzet, mert nem tudom, hogy szegedi lap-e, vagy a Művelődési Minisztérium felügyelete alatt megjelenő irodalmi lap, akkor a felügyelő hatóságnak van valami felelőssége.

Ezt el akartam mondani, mi indított arra, hogy fellépjek és örülnék, ha egyetértենék abban, hogy mért kell most föllépni.

A Politikai Bizottság júliusi vitájában nem volt teljes egyetértés köztünk, de a PB döntött. Én elmentem szabadságra. A Politikai Bizottság határozata után a határozat kötelez, ez a kommunista párt szabályzatából következik. A határozat után mindenkinek az a feladata, hogy legjobb tudása szerint annak végrehajtását segítse. Még akkor is, ha a vitában más megfontolása volt. Ha valakinek az a meggyőződése, hogy a döntés rossz volt, én Magyarországon vagyok, a Politikai Bizottság nagyobb ur, mint én vagyok, üzenhettek volna, hogy megegyeszer vitassuk meg a kérdést, mert úgy tűnik, hogy túloztunk és több lesz a kárunk belőle, mint a hasznunk. De ha érvényes határozat van és nem hívnak, akkor mindenki a végrehajtáson dolgozzon és ne az elmismásoláson. Ez elemi dolog és ez legyen érvényben a jövőben is.

Nagyon sok területen észleljük, hogy nem működik az az elemi szabályunk, hogy a párthatározat kötelez. Aztán az sem, hogy mindent a helyén tárgyaljunk és ne máshol. Szaporodnak a mindenféle föllépések felelős pártfunkcionáriusok részéről. Hallom, hogy Nyers elvtárs megint nekidurálta magát valahol, tartott egy elfogadható előadást, de a kérdésekre adott válaszában félig, meddig leváltotta a kormányt mit tudom én kik előtt. Hetényi ír egy cikket,

- 10 -

amelyben azt a nézetét fejtí, hogy de jó volna, ha Magyarországon érvényesülnének az ár- és pénzviszonyok. Nincs nekünk állásfoglalásunk, nincs nekünk gyakorlatunk, ami el van fogadva? Ha készülünk a Központi Bizottság őszi ülésére, jó lesz megjegyezni ezeket a kis tapasztalatokat is, amikről itt ma beszélgetünk.

Most bekövetkezett, ami persze várható volt, hogy ellenfeleink rendkívüli gyorsasággal az egész világon mobilizálják az erőket. Már én is kaptam tiltakozást egy amerikai magyar egylettől a Tiszatáj betiltása és Csurka publikálási tilalma miatt. Mozgósítani fogják az erőket, ez velejár. Az imperialisták arra számítanak, hogy a magyar párt gyakorlata elég rugalmas, praktikus, gyakorlatias és abba sok minden belefér. Ami igaz annyival kiegészítve, hogy a mi politikánk rugalmas és gyakorlatias, de elvi politika. A másik számításuk az, hogy pénzügyi vonalon meg tudnak minket szorongatni. Ők az ellenzéki elemeknek itt, ott elég érthetően megmondják, hogy hozzájuk ugye se mer nyulni senki, mert akkor a hitelezések bedugulnak. A harmadik számításuk az, hogy az emberi jogok tekintetében Magyarországnak van egy bizonyos elfogadható státusza, és attól is félünk, hogy rossz hirbe keveredünk. Ilyesmi is számításba kerül.

Hát most mit csináljunk? Mi valamilyen ügyért harcolunk. Ha harcolunk, akkor harcoljunk. S ha feladat van, meg kell vitatnunk, hogy mit csináljunk. És itt jön a következő kérdés, amit még meg akarok említeni. Engem zavar az, hogy nem jó a kommunikációnk, egyoldalú. Amit mi itt tárgyalunk, az innen kiszivárog és - most a megnevezett témához visszatérek - eljut a Csoóriig. De hogy Csoóri mit tárgyal a Csurkával, arról nincs értesülésünk. Így nem lehet harcolni. Ezért kérem, hogy igazítsunk a gyakorlaton.

A szervezeti Szabályzatban ez nincs benne, de a kommunista pártokban ősregi szabály a gyakorlatban, és én azt hittem, hogy ez most is érvényes. Amikor itt vitatkozunk, itt ütközhet hatféle vélemény. Bizonyos esetekben, mikor az a kérdés jobb megértéséhez szükséges, a döntésen kívül azt is meg lehet mondani, hogy milyen ellenjavaslat volt, ami elutasításra talált. De azt, hogy ki hogyan foglalt állást, azt nem lehet megmondani. És ez a szabály nem működik

itt ennél az asztalnál sem, a jelenlevőknél sem. Mert aki kisebbségben marad az álláspontjával, az a kollégiális körben, ismerősök körében csak elmondja, aztán a gyűrűk kapcsolódnak tovább. Mert az mindig érdekes, hogy a Politikai Bizottság mit vitat és hogyan vitat. Nem tudom, hogy maguknak volt-e ilyen megfigyelésük, de a vitatott kérdések kimennek nyilvánosságra, és ez túrhetetlen, mindennek van határa. Tartsuk be ezt a szabályt, hogy itt mindig lehet vitatkozni, kérni lehet, hogy újra tűzzünk napirendre egy kérdést, bárki korlátozás nélkül elmondhatja véleményét, de amiben maradunk, az kötelező. És hogy ki miben hogyan foglalt állást, az nem terjeszthető. Mindenkire kötelező, hogy az ülés után a határozatot képviselje. Ha csikorog a kerék, tűzzük újra napirendre az ügyet. Nemezszer csináltunk már ilyet. De ami érvényben van, azt be kell tartani és arról nem lehet fecsegni. Most mégis van fecsegés.

Tehát mi az ilyen ellenzéki és egyéb nem helyes politikai fellépések esetében általános módszereinkkel dolgozunk, de a föllépéseknél van egy rend: a párttagot kell felelősségre vonni elsőnek, ha valamit nem helyesen csinált. Persze mi normálisan szoktunk szólni egyszer, kétszer, még háromszor is, de hát felelősségre is kell vonni. Ha kell, a pártszervet is felelősségre kell vonni. Másképp nem lesz az országban rend. És higgyék el, hogy pártonkívüli szövetségeseink, akik nagy számban vannak, szintén nyugtalanok, nemcsak mi vagyunk nyugtalanok, ezt ők is elvárják tőlünk.

Ezt azért mondom, mert csak az ügy izgat mindenféle rész-kérdésben is. Egyszer itt már érintettük ezt a témát, hogy milyen is a mi egységünk. Akkor gazdasági kérdésekről vitatkoztunk, és többféle nézet van gazdaságpolitikai kérdésekben a csúcson is. Amikor vitatkozunk a Politikai Bizottságban vagy a Központi Bizottságban, mintha egységben fejeznék be a vitát. A következő lépésnél, a nyilvános fellépésénél mindenki a saját pozíciójának adja a hangsúlyt. Itt művelt emberek vannak, a fogalmazással lehet érzékeltetni, hogy ez nem az ő állásfoglalása.

Van még egy általános vonatkozású része is ennek az ügynek. Lakatos elvtárs szabadságának egy részét Párizsban töltötte és beszélt Plissonnier elvtárral, aki elmondotta a mi politikánkról,

- 12 -

16. D.

hogy az helyes, jó, tudja, hogy mi nyíltan politizálunk, és a hibákról is nyilvánosan beszélünk. Ne értsük félre - mondta Plissonnier elvtárs -, ő ezt helyesli, ezt értéknek tartja a magyar kommunista párt munkájában. De kéri, hogy a mi publikációink és fellépéseink ne csupa negatívumokból álljanak, mert azok a valóságos képet eltorzítják. Itt van az USA nagykövete, Salgó ur, aki a multkor valamilyen ügyben megkereste Havaai elvtársat. Ő is azt kérte, hogy "ne örökké a negatívumokról beszéljenek, ennek nagyon rossz hatása van nálunk, maguk ettől azért jobban állnak". Most adják össze Plissonniert és Salgót, csak van valami abban, amit mondanak. Nem tudunk mi föllépni ingyazgatás, a hibák, a csőd emlegetése nélkül, pedig azt hiszem, a szocializmus ügye él és erős Magyarországon. Csak képviselni, védeni kell, és tovább erősíteni. Itt is volna mit tanulni.

Volt ugy, hogy nem tudom miféle partnerekkel beszéltem, és mondtam nekik, rengeteg gondunk, problémánk van, annál egy kicsit nehezebben élünk, mint ahogy maguk itélik meg onnan a mi helyzetünket, de annál jobban, mint amit a magyar sajtó tükröz.

Nem tudom, világos-e? Én három kérdést szerettem volna most felhozni. Az egyik: ha ütközni kell, az elől nem lehet elbujni, nem egyszerűen a gondjaink szaporítása, hogy a Tiszatáj, s Csurka ellen végülis fel kell lépni. Ez elkerülhetetlen és szükséges fellépés, hacsak nem akarjuk, de akkor szavazzunk úgy, hogy az ősszel hadd tolják még egy kicsit előbbre a csatárláncot az ellenzéki, ellenséges elemek. A másik: a párthatározat kötelez. A harmadik: itt vitatkozni kell a jövőben is, de az itteni vitát kivinni nem lehet.

Magnetofon felvételtől készült szöveg

János Kádár

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

177, R.
Szigorúan bizalmas!

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága 1986. év szeptember hó 9-i

ülésén

hozott határozata:

A Politikai Bizottság meghallgatta a tájékoztatást a Csongrád megyei párt-végrehajtóbizottságnak a Tiszatáj című folyóirattal kapcsolatos határozatáról, valamint az Irószövetség válaszműnyának szeptember 9-i üléséről.

Megállapította, hogy a nem megfelelő eligazítás miatt a párt-végrehajtóbizottság határozata nem felel meg a Politikai Bizottság eredeti határozatának. Helyteleníti, hogy a végrehajtóbizottság nem alkalmazott pártfegyelmi szankciót a felelőtlenül, önkényesen eljáró két párttaggal szemben; a főszerkesztő régóta esedékes felmentését olyan ügygel kapcsolta össze, amelynek nem volt részese; nem állapította meg a politikai felügyeletet gyakorló párt- és állami szervek felelőségét.

A Politikai Bizottság megerősíti július 1-i határozatát, amely szerint pártfegyelmi eljárást kell indítani a szerkesztő bizottságban dolgozó két párttaggal szemben, akik felelősek a párt politikájával alapvető kérdésben szemben álló vers közléséért. A Tiszatáj további megjelenése akkor lehetséges, ha a jelenlegi helyett létrejön a lap felelős irányítására alkalmas szerkesztő bizottság.

A KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztálya gondoskodik a Politikai Bizottság július 1-i határozatának végrehajtásáról.

A Politikai Bizottság tudomásul veszi, hogy az Osztály az aktuális ügyekben esedékes tájékoztatás céljából összehívja a kommunista írók aktíváját.

A határozatot kapják: Berecz János, Pál Lénárd, Radics Katalin és Szabó Sándor elvtársak

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

MSZMP Csongrád Megyei Bizottsága

Tisztelt
Belső használatra!

Készült: 1+23 példányban

Látta: *Umbauer Péter*

VB/./4/1/1989.

J A V A S L A T

a megyei párt-végrehajtóbizottságnak

Javasoljuk, hogy a végrehajtó bizottság helyezze hatályon kívül 1986. augusztus 29-i határozatát, mely a Tiszatáj c. folyóirat szerkesztőségénél folytatott pártvizsgálat lezárásáról és a további feladatokról rendelkezett.

1./ Előzmények:

Az MSZMP Politikai Bizottsága 1986. július 1-i határozatában - egyetértve a KB. Titkárság 1986. június 25-i döntésével -, a következőket írja elő:

- Induljon pártvizsgálat a szerkesztőségben dolgozó kommunisták felelősségének megállapítására.
- A lap működését a szerkesztőség átszervezéséig, illetve 6 hónapig szüneteltetni kell.

A határozat indoklásaként a Tiszatáj 1986. 6. számában megjelent és ellenséges tartalmúnak minősített Nagy Gáspár vers szerepelt.

A megyei párt-végrehajtóbizottság 1986. július 4-i határozatával elrendelte pártvizsgálat indítását a Tiszatáj c. folyóirat szerkesztőségénél. Egyben kérte a Tájékoztatási Hivatal elnökét, hogy a vizsgálat lezárásáig, illetve további intézkedésig a Tiszatáj működését függesse fel.

A végrehajtó bizottság 1986. augusztus 29-i határozatában megállapította: a Tiszatáj művészi és szakmai szempontból igényesen szerkesztett, országosan is elismert, kulturális életünket számos értékkel gazdagító folyóirat. Ugyanakkor a szerkesztőség munkájában előfordultak ellentmondásos, eszmei-politikai szempontból problematikus jelenségek, amelyek rontották a folyóirat értékeit. A határozat részletesen taglalja, hogy miben marasztalja el a szerkesztőséget. Mindezek alapján kezdeményezi dr.Vörös László főszerkesztő felmentését,

- 2 -

dr. Vörös László mellett Annus József és Olasz Sándor személyes felelősségének tisztázását. Rendelkezik arról, hogy a Tiszatáj a jövőben a Csongrád Megyei Tanács lapjaként jelenjen meg. Előírja a folyóirat módosított tartalmi koncepciójának és működési rendjének kidolgozását, továbbá - az új főszerkesztő kinevezését követően - a folyóirat mielőbbi újraindítását.

Az intézkedés és annak végrehajtása az irodalmi életben, a pártnak az értelmiséggel való kapcsolatában máig hatóan feszültségek, ellenérzések forrásává vált.

- 2./ 1988. október 6-án a megyei pártbizottság első titkárához 54 aláírással ellátott levelet juttattak el, melynek címzettje a megyei pártértekezlet volt. A levélben kérik a Tiszatáj folyóiratról 1986 augusztusában hozott döntés felülvizsgálatát, és a Tiszatáj régi szerkesztőinek rehabilitációját, a szerkesztőségbe történő visszahelyezését.

A megyei pártbizottság első titkára a levelet megküldte a Politikai Bizottságnak, kérve állásfoglalását. A Politikai Bizottság 1988. november 15-i ülésén a folyóirattal kapcsolatosan a következő álláspontra jutott. "... meghaladottnak tekinti azt a gyakorlatot, hogy állami szervek működésének konkrét ügyeivel - ez esetben egy folyóirat megjelenésének szüneteltetésével, szerkesztő bizottságának átalakításával - foglalkozzék. Változatlanul fenntartja, hogy politikai hibák elkövetése esetén - ilyennek volt tekinthető a Tiszatáj c. irodalmi folyóirat 1986. évi 6. számában ellenséges tartalmú vers közlése - indokolt párttagokkal kapcsolatban pártvizsgálat vagy pártfegyelmi eljárás lefolytatása. A Politikai Bizottság úgy ítéli meg, hogy a Tiszatáj c. folyóirattal kapcsolatos ügyekben a Csongrád Megyei Pártbizottság, illetve a Csongrád Megyei Tanács illetékes".

A megyei pártértekezleten a pártbizottság beszámolója és feladat-terve az alábbiakat tartalmazta: "A Tiszatáj megjelentetésének szüneteltetését előíró döntés túlhaladottnak minősíthető. A folyóirat körül új közmegegyezés kialakítása indokolt."

3./ Jelenlegi helyzet:

A Tiszatájjal kapcsolatban a társadalompolitikai körülmények alakulásában szerepet játszanak az országos, valamint a helyi sajtóban napvilágot látott interjúk, véleménynyilvánítások. Tartalmilag a megoldás vonatkozásában a vélemények eltérőek, - a régi szerkesztőség teljes rehabilitásától, a két lap egyidejű, párhuzamos indításáig - a legkülönbözőbb álláspontok fogalmazódtak meg.

Javasoljuk, hogy a végrehajtó bizottság mondja ki:

1./ Az 1986. július 4-ei és augusztus 29-ei megyei döntések központi párttestület határozatának végrehajtásai voltak. A megyei testület a kialakult politikai gyakorlatnak, a centralizmust túlhangúlyozó pártfegyelemnek megfelelően járt el, ez azonban csak részben mentesíti a politikai és erkölcsi felelősség alól.

2./ A folyóirat megjelenésének és a szerkesztőség működésének politikai elhatározásra történő felfüggesztése a korábbi évtizedekben kialakult túlcentralizált, sok esetben szubjektív kultúrpolitikai irányítás szélsőséges megnyilvánulása volt.

3./ Mindezeket figyelembe véve a testület hatályon kívül helyezi az 1986. július 4-ei és augusztus 29-ei Tiszatájra vonatkozó határozatokat.

4./ A Tiszatáj állami felügyeletét ellátó Csongrád Megyei Tanácsnál kezdeményezi, hogy az keresse az új és a régi szerkesztő bizottság, valamint a régi szerkesztő bizottsággal szimpatizáló értelmiségi körök közötti korrekt együttműködés lehetőségeit. A konkrét személyi döntéseket a Csongrád Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága sajtóhatáskörében hozza meg.

Szeged, 1989. február 9.

Dr. Sebe János
megyei titkár

Záradék:

- A Végrehajtó Bizottság határozatát kapják:
- Berecz János, a KB titkára,
 - a megyei pártbizottság első titkára és titkárai,
 - a megyei tanács elnöke
 - Irattár

MSZMP Csongrád Megyei
Végrehajtó Bizottsága

Belső használatra!
PB.2/5/1989.
Készült: 1 + 97 pld-ban

Javaslat
a megyei pártbizottságnak

A Végrehajtó Bizottság 1989. február 16-i ülésén foglalkozott a Tiszatáj c. folyóirat ügyével.

Javasolja, hogy a megyei pártbizottság a következőképpen foglaljon állást:

1./ Az 1986. július 4-i és az augusztus 29-i megyei döntés a Politikai Bizottság hibásnak bizonyult határozatának végrehajtása volt. A megyei testület az akkori politikai gyakorlat, a centralizmust túlhangsúlyozó pártfegyelem normatívái szerint járt el, ezért politikai és erkölcsi felelősség terheli. Ettől a gyakorlattól a végrehajtó bizottság a jövőt illetően elhatárolja magát.

2./ A folyóirat megjelenésének és a szerkesztőség működésének politikai elhatárczásra történő felfüggesztése a korábbi évtizedekben jellemző túlcen-
tralizált, sok esetben szubjektív kultúrpolitikai irányítás szélsőséges megnyilvánulása volt. Az eltelt idő igazolta a Tiszatáj akkori szerkesztőségének törekvéseit (például az erdélyi magyarság sorsa, a lengyelországi helyzet alakulása).

3./ Mindezeket figyelembe véve a testület hatályon kívül helyezi az 1986. július 4-i és augusztus 29-i, Tiszatájra vonatkozó határozatokat és kezdeményezi, hogy a megyei pártbizottság helyezze hatályon kívül az ügyben hozott pártfegyelmi intézkedéseket is.

4./ A végrehajtó bizottság - a jelenlegi és a régi szerkesztőség érdemeinek elismerésével és érdekeinek figyelembevételével - javasolja, hogy a Tiszatáj állami felügyeletét ellátó Csongrád Megyei Tanács VB. az író-társadalommal történő széles körű eszmecsere alapján alakítsa ki a szerkesztőség összetételére vonatkozó személyi javaslatait.

S z e g e d , 1989. február 20.

MSZMP Csongrád Megyei
Végrehajtó Bizottsága